

Drage bralke, dragi bralci!

V rokah držite oz. na zaslonu berete dvojno, torej 105. in 106. številko *Družboslovnih razprav*, ki odpira že 40. letnik revije. Štiridesetletnico obeležujemo s prehodom na novo barvno shemo, ki bo platnice naslednjih števil in morebitnih priložnostnih izdaj zaznamovala vse do izteka leta 2027. Prvo polovico letošnjega leta smo namreč ob delu za pričujočo dvojno, aprilsko in septembrsko številko posvetili še priložnostni izdaji – novemu produktu ožje uredniške ekipe, s katerim ustvarjamo prostor za žanrsko in stilistično svobodnejšo formo, značilno za obeleževanje posebnih priložnosti. Izdajo, ki je ob 60. obletnici Oddelka za sociologijo na FDV UL izšla julija letos, lahko prelistate tako analogno kot tudi na spletni strani *Družboslovnih razprav*. Zadnja novost preteklega dela pa je tudi t. i. promocijski plakat, namenjen večanju mednarodne vidnosti revije, s katerim smo *Družboslovne razprave* predstavljali tudi na veliki konferenci evropskega komunikološkega združenja ECREA, ki je septembra potekala na FDV. Poseben plakat, dostopen na spletni strani revije, lahko poljubno delite oz. širite še na druge kanale oz. ga priložnostno uporabljate v lastnih mednarodnih okoljih.

Sočasno z omenjenimi aktivnostmi je nastajala pričujoča dvojna številka, ki sicer nima posebne vsebinske rdeče niti, priča pa o osnovnih načelih uredniške politike revije *Družboslovne razprave*. Konkretnije, izkazuje načela o odprtosti za raznolike ideje in miselne tradicije, ki zaznamujejo slovensko in mednarodno družboslovje in humanistiko; posebno pozornost, skrb in podporo namenja avtoricam in avtorjem na začetku kariere; obenem pa izraža poslušnost za avtorsko in včasih tudi polemično obravnavo aktualnih konceptualnih, teoretičnih in družbenih zagat, dilem in izzivov. Tematsko gledano se tako v osmih samostojnih prispevkih avtorji in avtorice iz različnih disciplin in institucionalnih kontekstov lotevajo zelo raznolikih aktualnih tematik: od študij spola in antigenderskih gibanj, posttravmatskih motenj v kontekstu specifičnih družin in duševnega zdravlja mladih, nezaupanja v politične oblasti, nagnjenosti k teorijam zarote ter vprašanju odprte znanosti pa vse do poskusov novih zastavitev bolj interdisciplinarno umeščenega proučevanja fokusnih dogodkov in uprizoritvene umetnosti oz. konkretnije gledališča. Pestrost tematik se posledično odraža tudi v raznolikosti privzetih teorij in pristopov k proučevanju, ki segajo od izbranih študij primera pa vse do evropskih oz. mednarodnih primerjalnih analiz. Osnovne teze oz. ugotovitve posameznih prispevkov na kratko predstavljamo v nadaljevanju.

105.–106. številko *Družboslovnih razprav* tako odpira pregledni prispevek Roka Smrdelja in Romana Kuharja z naslovom »Neokonservativna opozicija politikam enakosti: antigendersko gibanje v Sloveniji«, v katerem avtorja tematizirata

in kontekstualizirata glavne akterje antigenderskega gibanja, njihove argumente, diskurze in strategije delovanja ter razloge za njihovo uspešno mobilizacijo. Članek je dragocen prispevek tako k analizi pojava antigenderskega gibanja pri nas kot tudi k vrednotenju njegove neenoznačne dediščine.

Na področje študij spola posega tudi izvorni znanstveni prispevek Jureta Skubica »Omrežja moči: spolna reprezentacija, razmerja moči in politično delovanje v treh nacionalnih parlamentih«, v katerem avtor analizira porazdelitev argumentativne in strukturne moči ter spolno reprezentacijo parlamentark in parlamentarcev v Sloveniji, Španiji in Združenem kraljestvu. Metodološko sofistificirana študija temelji na vsebinski korpusni analizi govorov o petih političnih temah (zdravstvo, migracije, izobraževanje, energetika, finance) in analizi omrežij ter nudi vpoglede v aktivnost in »relevantnost« parlamentark in parlamentarcev ter v ospoljenost obravnavanih tem. Pomembna empirično podprta ugotovitev članka je, da prisotnost parlamentark na sejah sama po sebi še ne pomeni, da imajo enako moč kot njihovi moški kolegi.

Izvorni znanstveni članek Janje Vuga Beršnak, Maje Škafar in Gašperja Fermeta z naslovom »Socioekološko modeliranje dejavnikov zaščite za zmanjševanje tveganja za posttravmatsko stresno motnjo (PTSM) v slovenskih vojaških družinah« konstrukcije razlik med spoloma umesti v kontekst vsakdanjega življenja slovenskih vojaških družin. Na podlagi anketne raziskave, v kateri so sodelovali člani in članice vojaških družin, so avtorji raziskovali razmerje med dejavniki tveganja za PTSM in dejavniki opore na mikro, mezo in makro ravneh. Ugotovili so, da družinska opora ne le zmanjšuje, ampak celo nevtralizira vpliv dela na PTSM.

Sledi prispevek Minee Rutar, ki tematiko stresa in negotovosti obravnava skozi lečo duševnega zdravja mladih. Avtorica v izvorni raziskavi z naslovom »Časovni trendi depresije, anksioznosti in samomorilnosti med mladimi med 2008 in 2019 v ZDA in Sloveniji« primerja ameriške trende duševnih težav pri mladih s slovenskimi in rezultate nato umesti v evropski kontekst. Na podlagi analize trendov sklepa, da četudi je duševno zdravje mladih (t. i. generacije Z) aktualna težava na obeh straneh Atlantika, naraščanje samomorilnosti in hudih oblik depresije med mladimi dozdnevno ostaja omejeno na ZDA. S tem opozarja na pomen meddržavnih primerjav za odkrivanje družbenokulturne pogojenosti pojavov tudi v sferah, kot je duševno zdravje.

Janez Štebe v izvirnem znanstvenem članku »Kulturne karakteristike posameznih evropskih držav in odziv na krizo covid-19: kolektivizem, odnos do svobode, politično zaupanje in prepričanja o zarotah« slovenske družbenokulturne specifikke umesti in razčleni v kontekstu družbenokulturne ter politične heterogenosti v Evropi. Pri tem globinsko analizira in razčleni verjetne dejavnike nezaupanja slovenske javnosti do politične oblasti v obdobju nedavne pandemije

koronavirusa in obrazloži dojemljivost te javnosti za teorije zarote. V zaključku razmišlja tudi o možnih alternativnih političnih in upravljalških rešitvah v kontekstu orisanih družbenokulturnih značilnosti ter izpostavlja pomen občanske znanosti za napredek na področju podobnih večnivojskih interdisciplinarnih študij.

Občansko oziroma državljansko znanost tematizira tudi izvorni prispevek Franta Adama in Maruše Gorišek, naslovljen »Odrpta (državljska) znanost: obeti in odrpta vprašanja«. Avtorja občansko (oziroma v nekaterih virih tudi državljansko) znanost postavita v kontekst aktualne evropske in svetovne razprave o pomenu odrpte, torej dostopne in transparentne znanosti ter tudi o pomenu odpiranja možnosti sodelovanja slehernika v procesu znanstvenega raziskovanja. Na podlagi primerjalne analize relevantnih akademskih in političnih razprav tako predstavita potencial konceptualizacije znanosti in raziskovanja kot odrpatega procesa z dostopnimi rezultati in obenem svarita pred pretiranim optimizmom glede odrpte znanosti kot optimalne ureditve prihodnosti poteka in komuniciranja raziskav.

Usmerjenost v prihodnost odlikuje tudi sklepna prispevka pričujoče številke. Sara Bauman v prispevku z naslovom »Koncept fokusnega dogodka: operacionalizacije definicije za kontekst Slovenije« predstavi robustno zasnovan pregled razvoja akademskih konceptualizacij fokusnega dogodka ter jih sooči z realijami slovenske zakonodaje, v naslednjem koraku pa predlaga lastno definicijo, ki bi upoštevala kontekst velikosti in drugih specifik Slovenije kot primer majhne evropske države.

Številko sklepa članek Tomaža Toporišiča, ki konceptualno in teoretsko razpira polje sociologije gledališča. V prispevku »Sociologija gledališča v dobi negotovosti tekočih družb« sociologijo gledališča umešča v kontekst velikih družbenokulturnih sprememb konca 20. in začetka 21. stoletja ter razmišlja, na kakšne načine sodobne uprizoritvene prakse, ki izhajajo iz konceptov, kot sta negotovost in fluidnost sodobnih družb, predstavljajo konceptualne zagate in izziv za sociološko obravnavo sodobnega gledališča. Toporišičeva analiza tako nakazuje potrebo po konceptualnih in teoretskih prenovah, pri katerih sam avtor stavi na povezovanja sociologije gledališča z disciplinami, kot so kulturne študije, študije spola in kritične študije rase, ter z uprizoritvenim tekstom.

Poleg pestrega nabora prispevkov, med katerimi sta sicer v angleščini le dva, vam tokrat v branje ponujamo tudi blok recenzij knjig, ki prinaša raznoliko obravnavo aktualnih znanstvenih del s področja družboslovja in humanistike. Čeprav je pridobivanje avtorjev in avtoric za pisanje recenzij včasih zahtevno, smo tudi tokrat ponovno uspeli izpolniti našo zavezo, da zagotovimo štiri recenzije na številko, kar v tokratni dvojni številki pomeni skupno osem recenzij knjig.

Blok se prične z recenzijo Majde Hrženjak, ki se je posvetila delu Andreasa Reckwitz *Družba singularnosti: O strukturnih spremembah moderne* (Založba

Krtina). Sledijo recenzije Mirta Komela (Sandor Ferenczi, *Psihoanalitične študije*, Studia Humanitatis), Maje Zadel (Veronika Bajt, *Etnična diskriminacija*, Mirovni inštitut) in Mirana Lavriča (Gašper Mithans in Nadja Furlan Štante, ur., *Izzivi medreligijskih in medkulturnih stikov in možnosti vzpostavitve dialoga*, ZRS Koper in Annales). Blok se nadaljuje z recenzijo Borisa Vezjaka (Svetlana Slapšak, *Grožnja in strah: razraščanje sovražnega govora kot orodja oblasti v Sloveniji*, /*cf.), Lucije Dežan (Mojca Medvešek, Romana Bešter in Janez Pirc, *Mnenja večinskega prebivalstva Slovenije o priseljevanju, priseljencih in integraciji*, Inštitut za narodnostna vprašanja) in Primoža Krašovca (Gilbert Simondon, *Imagination and Invention*, University of Minnesota Press). Sklepno recenzijo je prispeval Jože Vogrinc, ki je reflektiral slovenski prevod dela Raymonda Williama z naslovom *Televizija: tehnologija in kulturna forma* (Založba FDV).

Z izjemo prvega recenziranega dela so vsa izšla leta 2022, kar je v skladu z našo uredniško vizijo, da pod drobnogled vzamemo dela, ki niso starejša od dveh let. Dela, ki so izšla lani in letos, pa bodo obravnavana v naslednjih številkah. V tokratnem bloku polovico vseh recenzij predstavljajo slovenski prevodi tujih del, drugo polovico pa domače knjižne izdaje, s čimer nam je uspelo doseči ravnovesje med domačo in tujo znanstveno produkcijo. Poleg recenzij v slovenščini si prizadevamo objavljati še angleške recenzije, da vpogled v kritično refleksijo družboslovno-humanistične knjižne produkcije omogočimo tudi tujim bralcem in bralkam. To nam tokrat ni uspelo, saj je zgolj ena recenzija napisana v angleščini, preostale pa so v slovenščini. Zaradi tega v prihodnjih številkah načrtujemo večjo zastopanost recenzij v angleščini. Prav tako si bomo v skladu z našo uredniško vizijo še naprej prizadevali k pisanju recenzij vabiti pisce in piske izven slovenskega akademskega prostora, da spodbujamo kritične razprave, ki presegajo lokalne in nacionalne kontekste. Tako smo že vzpostavili sodelovanje z avtorico iz tujine, katere recenzijo lahko pričakujete v eni izmed prihodnjih števil.

Vabljeni k branju!

Natalija Majsova in Tanja Oblak Črnič, sourednici,
in Rok Smrdelj, urednik recenzij knjig,
Družboslovne razprave

Dear readers!

In your hands or on your screen, you are looking at a new, double issue (nos. 105–106) of *Social Science Forum*, which launches the 40th volume of the journal. To celebrate the journal's 40th anniversary, we have introduced a new colour scheme for the cover of the regular issues and special editions. Different combinations of blue, gold and white feature on the journal's until 2027. Aside from working on the April/September double issue, we also devoted the first half of this year to producing our journal's very first special edition – a new product designed by the editorial team as a new format, looser than the typical academic journal issue in terms of style and genre, to accommodate texts collected to mark major milestones and other special occasions. Produced together with the Slovene Sociological Association and the Faculty of Social Sciences, UL, the edition was published in July to commemorate the 60th anniversary of the Department of Sociology at the Faculty of Social Sciences, UL. It is available in print and on our website. We also added to our collection of PR materials with a promotional poster aimed at increasing the journal's international visibility. The poster was designed and used to present *Social Science Forum* at the ECREA conference, a major conference of the European Communication Research and Education Association, held at the FSS last September. This special poster is available on the journal's website and can be freely shared or disseminated to other channels or used as you see fit in your own international settings.

Although there is no specific theme running through this double issue, which was produced together with the activities outlined above, the issue certainly testifies to the basic principles of *Social Science Forum*'s editorial policy. More specifically, it demonstrates the principles of openness to the diverse ideas and traditions of thought that characterise Slovenian and international social sciences and humanities; it is the outcome of special attention, care and support to early-career authors; and it exhibits an openness to highly original and sometimes polemical discussions of current conceptual, theoretical and social conundrums, dilemmas and challenges. Thematically, the eight contributions by authors from different disciplines and institutional contexts address a wide variety of topical issues: from gender studies and anti-gender movements, post-traumatic disorder in the context of specific families, and young people's mental health, mistrust in political authorities, the tendency for conspiracy theories, and the paradigm of open science, to attempts at new approaches to the more interdisciplinary study of focusing events and the performing arts and theatre. This diversity of research topics is also associated with a broad variety of theories and approaches, ranging

from selected case studies to European or international comparative analyses. Below, we offer a sneak peek at the main arguments and findings of each paper.

Issue nos. 105–106 of *Social Science Forum* opens with a review article by Rok Smrdelj and Roman Kuhar entitled “Neoconservative opposition to the politics of equality: The anti-gender movement in Slovenia”, where the authors engage with and contextualise the central actors of the anti-gender movement, their arguments, discourses and strategies of action, as well as the reasons for their successful mobilisation. The article is a valuable contribution to the analysis of both the emergence of the anti-gay movement in Slovenia and the evaluation of its ambiguous legacy.

The field of gender studies is also considered in an original scientific article by Jure Skubic, “Networks of power: Gender representation, power relations and political participation in three national parliaments”. Here, Skubic analyses the distribution of argumentative and structural power and the gender representation of female and male parliamentarians in Slovenia, Spain and the United Kingdom. The methodologically sophisticated study is based on a content-based corpus analysis of speeches on five political topics (health, migration, education, energy, finance) and network analysis, and provides insights into the activism and “relevance” of female and male parliamentarians and the salience of the topics discussed. An important empirically supported finding of the paper is that the presence of female parliamentarians at the sessions does not, in itself, mean that they have the same power as their male counterparts.

Janja Vuga Beršnak, Maja Škafar and Gašper Ferme’s original study entitled “Socio-ecological modelling of supportive factors to mitigate the risks of PTSD in Slovenian military families” addresses the constructions of gender differences in the context of the everyday life of Slovenian military families. Based on a questionnaire forming part of a survey of members of military families, the authors investigate the relationship between risk factors for PTSD and support factors on the micro, meso and macro levels. Their findings indicate that family support not only reduces but may even neutralise the impact of the working environment and conditions on PTSD.

In the next original research paper, Minea Rutar grapples with the issue of stress and insecurity via the lens of young people’s mental health. In “Time trends in youth mental health between 2008 and 2019 in Slovenia and the United States”, she compares US trends concerning mental health problems in young people with Slovenian trends before discussing the results in a European context. Rutar’s trend analysis concludes that, even though mental health among young people (“Generation Z”) is a current problem on both sides of the Atlantic, the increase in suicidality and severe forms of depression among young people appears to remain confined to the USA. The findings thus highlight the significance of cross-national comparisons for identifying the socio-cultural determinants of phenomena, including in areas like mental health.

In his original scientific article “The cultural character of European countries and reactions to the COVID-19 crisis: Collectivism, attitudes regarding freedoms, political trust, and conspiracy beliefs”, Janez Štebe places and analyses Slovenian socio-cultural specificities in the context of Europe’s socio-cultural and political heterogeneity. He thereby situates and dissects the likely factors of the Slovenian public’s distrust in political power in the period of the recent coronavirus pandemic and explains the public’s susceptibility to conspiracy theories. In the conclusion, Štebe reflects on possible alternative political and governance solutions given the outlined socio-cultural characteristics and stresses the importance of citizen science for further similar multi-level interdisciplinary studies.

Citizen science is also the subject of an original contribution by Frane Adam and Maruša Gorišek, entitled “Open (citizen) science: Prospects and open issues”. The authors address citizen science in the context of the current European and global discussion on the importance of open, i.e., accessible and transparent science, as well as on the need to open up the very process of scientific research to public participation. Based on comparative analysis of relevant academic and policy debates, the authors present both the potential of conceptualising science and research as an open process with accessible results, and warn against over-optimism about open science being the optimal future arrangement for the conduct and communication of research.

An orientation towards the future is also seen in the two research papers that round off this issue. Sara Bauman’s contribution entitled “Defining the focusing event concept and operationalising It for the Slovenian context” presents a robustly conceived overview of the development of academic conceptualisations of a focusing event and juxtaposes them against the realities of Slovenian legislation. Then, she develops her own definition, which accounts for the size and other specificities of Slovenia as an example of a small European state.

The issue concludes with an article by Tomaž Toporišič, which is designed to conceptually and theoretically expand the field of sociology of theatre. “Sociology of theatre in an age of uncertainty and liquid societies” discusses the sociology of theatre in the context of the major socio-cultural changes of the late 20th and early 21st centuries. The author also considers in which ways contemporary performance practices, which are rooted in concepts like the uncertainty and fluidity of contemporary societies, present conceptual conundrums and challenges for the sociology of contemporary theatre. Toporišič’s analysis thus points to the need for conceptual and theoretical updates in which the author himself relates to the rapprochement of the sociology of theatre with disciplines such as cultural studies, gender studies and critical race studies, as well as with the performance text.

In addition to this wide range of contributions, two of which are in English, we offer a book review section. These reviews provide a broad analysis of recent scholarly works in the social sciences and humanities. While finding authors to write reviews can sometimes be challenging, we have once again met our goal of including four reviews per issue. In this double issue, this amounts to a total of eight book reviews.

The section opens with a review by Majda Hrženjak who focuses on Andreas Reckwitz's *Družba singularnosti: O strukturnih spremembah moderne* (Krtina Publishing House). This is followed by reviews by Mirt Komel (Sandor Ferenczi, *Psihoanalitične študije*, Studia Humanitatis), Maja Zadel (Veronika Bajt, *Etnična diskriminacija*, Peace Institute) and Miran Lavrič (Gašper Mithans and Nadja Furlan Štante, eds., *Izzivi medreligijskih in medkulturnih stikov in možnosti vzpostavitve dialoga*, Science and Research Centre Koper and Annales). The section continues with a review by Boris Vežjak (Svetlana Slapšak, *Grožnja in strah: razraščanje sovražnega govora kot orodja oblasti v Sloveniji, /*cf.*), Lucija Dežan (Mojca Medvešek, Romana Bešter and Janez Pirc, *Mnenja večinskega prebivalstva Slovenije o priseljevanju, priseljencih in integraciji*, Institute for Ethnic Studies), and Primož Krašovec (Gilbert Simondon, *Imagination and Invention*, University of Minnesota Press). The final review was contributed by Jože Vogrinc, who reflects on the Slovenian translation of Raymond Williams' *Televizija: tehnologija in kulturna forma* (FDV Publishing House).

Except for the first reviewed book, all the others were published in 2022, aligning with our editorial vision to focus on works no older than 2 years. Therefore, monographs from last year and this year will be reviewed in future issues. In this section, half the reviews cover Slovenian translations of foreign works, while the other half focus on Slovenian publications, striking a balance between local and international scholarly contributions. Alongside Slovenian-language reviews, we aim to publish reviews in English to offer international readers insights into critical reflections on social sciences and humanities literature. Unfortunately, we did not fully meet this goal in this issue as only one review is in English, with the rest in Slovenian. To address this, we plan to feature more English-language reviews in upcoming issues. We shall also continue to invite authors from outside the Slovenian academic sphere to write reviews, with the goal of fostering critical discussions that transcend local and national boundaries. We have already established collaboration with a colleague from abroad whose review will appear in a forthcoming issue.

We hope you enjoy reading the issue,

Natalija Majsova, Tanja Oblak Črnič (main co-editors),
and Rok Smrdelj (book reviews editor),
Social Science Forum